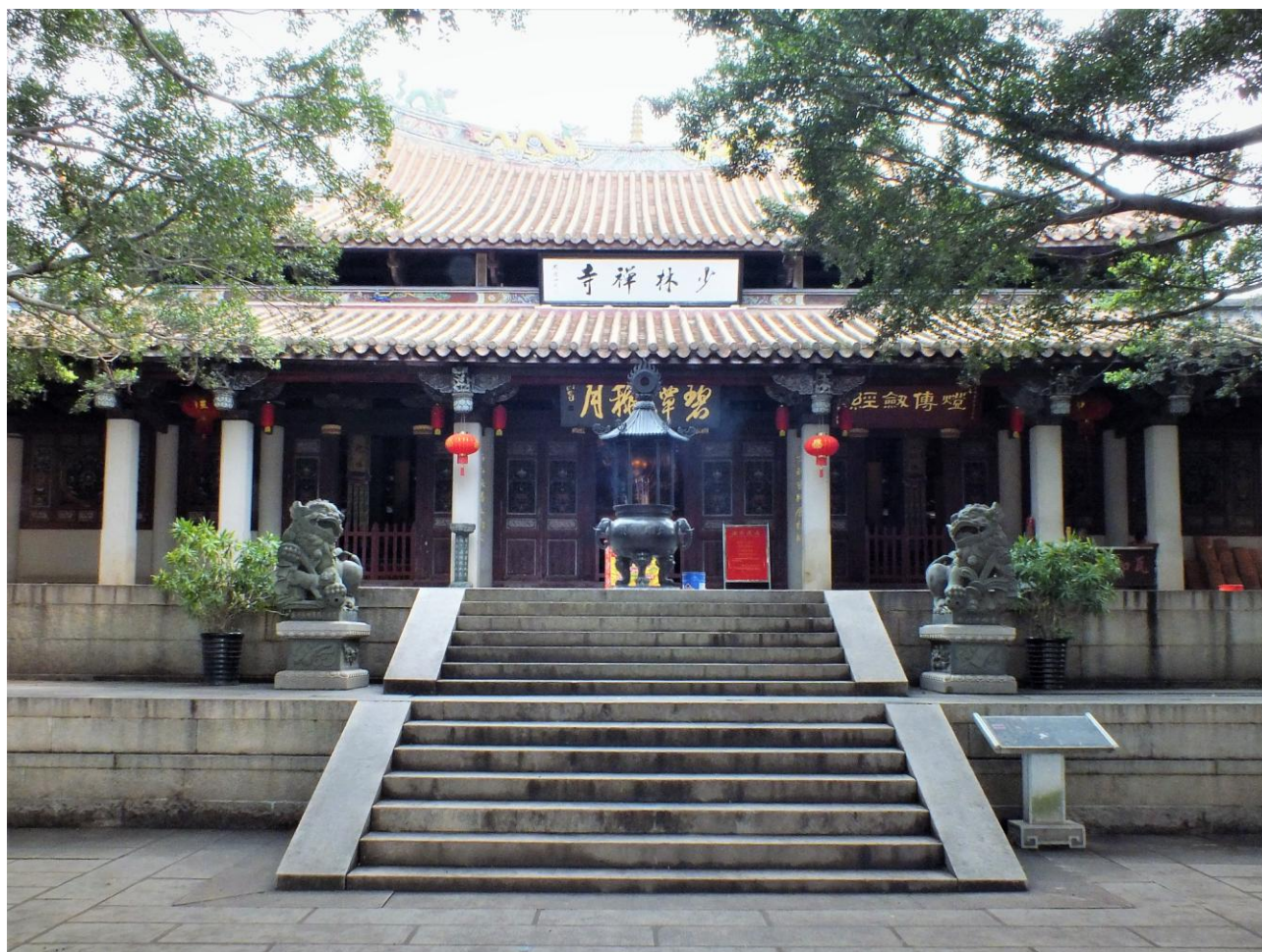

VING TSUN KUEN, Weng Chun kuen, jeszcze coś innego? Część II

dr Janusz Szymankiewicz

Fot.1. Widok na współczesny tzw. Chan Shaolin sy, czyli odbudowany klasztor Dongchan sy, miejsce rozwoju stylu Tai-cho kuen i miejsce narodzin Hok kuen w Quanzhou

Przyjrzyjmy się w tej części opracowania przodkom systemów sztuk walki, mających swoje źródło w trupach Hung Suen:

Tan sau Ng (Cheung Ng; Cheung Hin; Zhang Wu) jest postacią historyczną. Jedni uważają, że pochodził z prow. Hebei, inni, że z Hunan. Uważa się, że był uczniem stylu Ving Tsun Hok kuen u

zakonnicy Yi Chum, kiedy musiał opuścić operę pekińską i trafił do prow. Fujian. Był twórcą (dlatego nosił tytuł *Sijo*) opery kantońskiej w latach panowania cesarza Yongzhenga (1723–1736) z dyn. Qing. Wiadomo zatem na pewno, od kogo pochodził jej pierwotny szkielet techniczny w zakresie *kung fu*.

Nauczycielkę Cheung Ng autor osobiście utożsamia z Fang Jiniang (Qiniang), twórczynią systemu *Hok kuen* lub drugą generacją mistrzów (mistrzyń) tego stylu. Obie postaci działały mniej więcej w tym samym okresie przełomu XVII/XVIII wieku.

Elementem techniki gry w chińskiej operze jest umiejętność operowania technikami *kung fu*. Trupa operowa musiała mieć własny zapas nauczanych technik, do których z czasem dołączano elementy innych stylów *kung fu*, pochodzących od przygodnie poznanych mistrzów. Po pewnym czasie te pomieszczone techniki zaczynały żyć własnym życiem.

Hung Hegoon był twórcą stylu *Fu Hok kuen* (Pięści Tygrysa i Żurawia) na bazie technik pochodzących ze środowiska Hakka prow. Fujian (miasta Zhengzhou i Yongtai [dzisiejszej gminy Ying Tai]). Był związany z podziemnymi organizacjami walczącymi z dyn. Qing – *Tientihui*, a być może jeszcze wcześniejszą *Siudaohui*. Pochodził z przedmieść stolicy prow. Gunagdong, ale sztuk walki jako młody człowiek uczył się obok stylu rodzinnego, min. w Fujian, gdzie pozostawił go na stałe ojciec – handlarz herbatą i skąd sprowadzał towar. Po spaleniu Linqanyuan i przeniesieniu działalności *Tientihui* do prowincji Guangdong, wrócił w rodzinne strony i był jej rezydentem w Foshanie. Ukrywał swoją pozycję w *tongu* i w czasie wypraw pracował jako kucharz na *sampanach* trup operowych *Hung Suen*. Przy okazji rozpowszechniał w tym środowisku swoją metodę *kung fu*.

Co ciekawe, niektóre podania sugerują, że małżonka Hung Hegonna nazywała się Yim Weng Chun i była z pochodzenia Hakka (pochodziła z prow. Fujian). Miała znać jedną z odmian systemu *Hok kuen* na poziomie mistrzowskim.

Znane centrum treningowe w Foshan oparte o styl pod nazwą *Hung-ka kuen* – *Hong Sheng* zostało założone dopiero w 1851 r. już po wybuchu powstania *Taipingów* przez mistrza Zhang Yan.

Hong Sheng ma obecnie swoje oddziały poza Chinami, jakkolwiek można założyć, że poprzez związki z *Tientihui* i *Sanhehui* proces ich tworzenia rozpoczął się już w drugiej połowie XIX wieku.

Trupy operowe, czeladnicy zawodu aktorskiego i pracownicy techniczni *Hung Suen* liczyli już wówczas kilka tysięcy osób. Nie wiadomo jednak kim byli uczniowie Hunga z tego środowiska poza Leung Yee Teiem. Współcześnie sugeruje się, że mogły to być także klany rodów Dong i Tang, nie związane bezpośrednio ze środowiskiem aktorskim.

Yim Yee (Yan Si) uważany jest za ucznia mnichów z klasztoru Linqanyuan i członka *Tientihui* w miastach Quanzhou, a potem Liangcheng w prow. Fujian, gdzie zajmował w lokalnym *fangu* pozycję „czerwonego kija”.

Yim Ving Tsun (Yim Wing Chun; Yan Yongchun) była córką Yim Yee i żoną Leung Bok Chan. Po śmierci ojca około 1810 r. wyemigrowała z mężem do prowincji Guangdong i osiadła w Zhaoqing (c. 70 km na zachód od Foshan). Mężowi Yim Ving Tsun – Leung Bok Chan, pochodzącemu z prow. Jiangxi, przypisuje się, iż wcześniej był uczniem mistrza Choy Kao Yi (Yee) z Linqanyuan, twórcy stylu *Choy-ka kuen*.

W oparciu o styl *Hok kuen*, *Choy-ka kuen* i *Tai-cho kuen*, wespół z mężem rozwinęli system walki, nazwany od jej imienia *Ving Tsun kuen*. To od nich około 1815 r. trafił on do Wong Wah Bo, a poprzez niego do aktorów *Hung Suen*. W tym takich postaci jak Leung Yee Tei, Kam *Daifamin* (Law Man Kung), Lai Fuk Shun, Hung Gan Biu, Go Lo Chung, Yik Kam i Siu Fook Chun.

Wong Wah Bo (c.1790–1875) pochodził z wioski Ko Lo (Gulao), która wchodziła w XIX wieku w skład większej gminy powiatu Hok San (Heshan) w Jingmen pod Foshanem. Obecnie to przedmieścia aglomeracji Foshan. Heshan zajmowało wówczas strategiczne położenie w delcie Rzeki Perłowej, będąc północną bramą do pięciu miejscowych powiatów. Na przeciwległym brzegu rzeki leżą usytuowane dwie rybackie gminy Nanhai i Shunde.

Fot.2. Architektura Chan Shaolin sy - odbudowanego klasztoru Dongchan sy

Wong był aktorem w trupach *Hung Suen*. Zajmował także do 1843 r. pozycję „czerwonego kija” w *fangu Teintihui* działającym w tym środowisku.

Niektóre podania głoszą, że po nauce w szkole Yim Ving Tsun, Wong Wah Bo pobierał także wiedzę od Leung Lan Kwai. Jest to jednak mało znana i nie do końca wiarygodna postać. Miał pochodzić z Foshan, ale pod koniec życia przenieść się na wschód do wioski Tung Kon (Dongguan) niedaleko Kantonu. Po latach trafili tu także Fong Siu Ching i Ngau Shu, stąd trudno powiedzieć coś pewnego o początkach *Ving Tsun kuen* na tym terenie.

Kiedy Wong Wah Bo opuścił środowisko *Hung Suen*, wraz z nim podobnie postąpił Leung Yee Tei. Teraz, by odbudować swoją pozycję w *tongu* i stworzyć kolejną własną organizację, a także zarobić na życie, postanowili aktywować środowisko mieszczańskie Foshanu. Ich pierwszym uczniem i członkiem nowego *fangu Tientihui*, został krajan Wonga z Gulao – dr Leung Jan, prowadzący w Foshanie aptekę i praktykę zielarską. Z czasem ze względu na sukcesy w pojedynkach Leung Jan zyskał *nickname* *Ving Tsun Wang* (król *Ving Tsun*).

Po reaktywowaniu w 1869 r. opery kantońskiej, jak twierdzą niektóre podania, Wong miał ponoć nawet na krótko wrócić do występów na scenie.

Od połowy XVI wieku prow. Fujian słynęła z techniki operowania długim, stożkowym kijem, trzymanym z jednego końca. Została wówczas wypracowana przez dwóch generałów dyn. Ming: Yu Dayou i Qi Jiguanga. W XIX wieku poprzez Hung Hegoona trafiła ona do Leung Yee Teia.

Leung Yee Tai miał wymienić wiedzę pochodzącą od Hung Hegoona tj., technikę tyczki *Lok Dim Boon Kwun* z Wong Wah Bo, a także przekazać ją Yik Kamowi.

Dai Dong Fung (Wielki Wschodni Wiatr), to kolejna, na poły mityczna postać. Jedni uważają go za mnicha ze zniszczonej świątyni Linqanyuan z prow. Fujian, który osiadł w mieście Qingyuan w prow. Guangdong (50 km na północ od Kantonu) inni, że był członkiem grupy operowej *Hung Suen* i uczniem stylu z linii Yim Ving Tsun/Leung Bok Chan – Wong Wah Bo. Mnichem miał zostać dopiero kiedy rozwiązano *Hung Suen* w 1855 r. Dwaj jego uczniowie to bracia Tse Kwok Leung i Tse Kwok Cheung. Ich uczniem był Lao Dat Sang z Foshan (Liu Ta Sheng, o przydomku *Pao Fa Lien*), od którego pochodzi nazwa tej linii systemu *Pao Fa Lien Wing Chun kuen*. Lao miał kilkunastu uczniów z których najbardziej znani to: Chu Chung, Ngao Jai Yee, Kwok Gai i Kwok So.

Yik Kam (Yip Tak Sheng; Yi Jin) to aktor *Hung Suen* i praktyk pierwszej generacji *Ving Tsun kuen* u Wong Wah Bo i Leung Yee Teia. Był także uczniem Chan Heunga i zaawansowanym praktykiem stylu *Choy Lee Fut*. Potem uczył się dalej od Lee Man Mao z czasem jego uczniem miał zostać aktor Cho Shum, którego potomkowie wyemigrowali na półwysep Malajski (będący kolonią brytyjską) i tam utworzyli malezyjską gałąź *Wing Chun kuen*, jednak mocno zanieczyszczoną elementami systemów *Choy Lee Fut* i *Hung-ka kuen*.

Lee Man Mao (Li Wenmou; ?–1858) pochodził z mniejszości etnicznej Chin – Zhuang, zamieszkującej prow. Guanxi, wespół z inną mniejszością – Yao. Zgodnie z zapiskami urzędników mandżurskich z XIX wieku, Yao i Zhuang mieli surowe wewnętrzne obyczaje, a wychodząc z domu nosili do samoobrony noże. Mężczyźni pracowali na polach ryżowych, a handlem zajmowały się głównie ich kobiety. W chorobie uciekali się tylko do porad własnych szamanów.

Po opuszczeniu przez Wong Wah Bo i Leung Yee Teia związku aktorów *Hung Suen* w 1843 r., jego miejsce jako nauczyciela *kung fu* zajął Lee Man Mao. Jedne materiały mówią, że wcześniej był uczniem Wong Wah Bo stylu *Ving Tsun kuen*. Inne, że praktykował styl *Ving Tsun Hok kuen*. Lee Man Mao zginął lub zmarł w wyniku odniesionych ran w czasie potyczki oddziałów *Hong Jin* w 1858 r. w Huayuan w prow. Guangxi.

Fot.3. Wa Sau Toi (Huoshuotai sy) - klasztor w maceczniku Hakka w prowincji Guangdong na górze Luofu w okręgu Bolou, gdzie przenieśli się uciekinierzy ze spalonego Linqanyuan. Miejsce powstania między innymi Choy Lee Fut

Lau Man Kung nosił *nickname* *Boski Bokser*, a jego uczeń Fok Bo Chuen *nickname* *Podwójne Dao*. W niektórych podaniach pisze się, że obaj byli także uczniami Leung Lan Kwaia.

San Kam (Kam *Daifamin*; Lok Kam; wiele podań stwierdza, że Sun Kam i Lau Man Kung to ta sama postać). Nauczał *Ving Tsun kuen* w Foshanie dopiero pomiędzy 1862–1870 r. i jego

najważniejszym studentem obok Fok Bo Chuena i Lok Lan Gona (któremu niektórzy nadają przydomek taki sam jak nauczycielowi tj. *San Kam*; to Lok miał potem nauczać jako pierwszy używając nazwy *Weng Chun kuen*) stał się Fong Siu Ching. Fong pochodził tak jak Chan Wah Shun z rybackiego portu San Dak (Shunde). Pracował początkowo w Foshan jako pomocnik krawca. Z inspiracji Kama *Daifamin* zaczął terminować jako jego garderobiany w trupie *Hung Suen*, a z czasem stał się jego uczniem *Ving Tsun kuen*.

Fong Siu Ching (Feng Shaoqing; c. 1832–1905) miał ogółem 14 znanych uczniów. Przekazał system: Ma Jung Yiu, Tang Suen, Chiu Gan Heung, Lo Hao Po, Lo Ying Nam, Lo Kai Tam, Yuen Kay Shan, Yuen Chai Wan, Leung Yan (zwanemu Dao Pai Yan), Dong Jik i innym. Fong Siu Ching w Foshanie osiągnął dużą sławę w posługiwaniu się tyczką *Ving Tsun kuen*. Nauczał pod koniec życia w świątyni przodków rodziny Yuen i zmarł w wieku 73 lat.

Leung Yuen, najstarszy syn Leung Jana uczył się *Ving Tsun kuen* od ojca, później wyjechał na półwysep Indochiński do Tonkinu (Hanoi; tereny dzisiejszego północnego Wietnamu; w tym czasie Tonkin był kolonią francuską). Zmarł już w wieku 24 lat.

Leung Bik (Leung Bik-wo; Leung Tai-wah; c. 1856–1911[1914]) najbardziej znany uczeń i drugi syn Leung Jana. Mówi się, że miał podobno kontakt także z sędziwym Wong Wah Bo, co potwierdzałoby niejako, że ten ostatni przeżył powstanie *Taipingów*. Wiadomo, że Leung Bik miał uczniów jeszcze w Foshanie, potem w Guangzhou i wreszcie w Hong Kongu (Yip Kai Man). Takim znanym jego uczniem z Foshanu był np. od około 1883/1884 r. Feng Xiaoli (należy założyć zatem, że już co najmniej od tego czasu dr Leung Jan szkołę *Ving Tsun kuen* [*Jan San Tong*] pozostawił synowi, samemu zajmując się przede wszystkim apteką). Po 1888 r. Leung Bik przeniósł się do Guangzhou, a dalej do Hong Kongu, gdzie związał się z biznesem odzieżowym. W 1909 r. został trzecim i ostatnim nauczycielem Yip Kai Mana.

Najbardziej znani uczniowie ze szkoły Leung Jana obok Leung Bika to Chan Kwai (*nickname* *Chu Yuk Kwai*), Leung Kai (*nickname* *Lau Man Kai*) i Lee Wah (*nickname* *Muk Yan Chong Wah*). Także Chan Wah Shun i Ngau Shu.

Chan Kwai był drugim w kolejności wiodącym studentem *Sifu* Leunga. Był właścicielem sklepu mięsnego, sprzedającego wieprzowinę. Zanim trafił do dr Leung Jan, był już praktykiem innych lokalnych odmian *kung fu*. Został uczniem dr Leung Jan po tym, jak ten pokonał go w pojedynku.

Lee Wah zyskał przydomek „drewniany manekin”, ponieważ miał parę ramion, które były „twarde jak drewno”. Podczas ćwiczeń często zdarzało się, że łamał ramiona tego przyrządu treningowego. Wieści o tych jego poczynaniach przetrwały jeszcze do czasów Yip Kai Mana. Także wg. tego ostatniego, „drewniany manekin” Wah, kiedy Chan Wah Shun uczył się jedynie od dr Leung Jana *dit da jow* (zielarstwa), nauczał Chana potajemnie *Ving Tsun kuen*.

Leung Kai był bogaty z domu i miał ponoć mieć wcześniej do czynienia z rzeźmieszkami z północy cesarstwa. Jego postępowanie też pozostawiało czasami wiele do życzenia.

Ngau Shu (Ngau Si, Ou Shu, Au Si) to jeden z zewnętrznych uczniów *Sifu* Leung Jana. Po zamknięciu przez niego szkoły walki, przeniósł się do Tung Kon (Dongguan), gdzie istniała szansa, że trafił wówczas na sędziwego Leung Lan Kwaia. Przekazał swoją technikę Wan Yuk San, a ten z kolei Cheung Bo. Ngau był także pierwszym nauczycielem Chu Chung Mana.

Cheung Bo jako młodzieniec studiował styl *Hung-ka kuen*. Uważał się za niezłego *fighhtera*, kiedy trafił na Wai Yuk Sanga, który praktykował *Ving Tsun kuen* u Ngau Shu. Po otrzymanej stosownej lekcji został jego uczniem.

Cheung Bo przyjął później bardzo niewielu studentów. Wśród nich był Wong Gut Chuen. Uczniem Cheunga w Foshan był także Sum Nung (1926–2002), którego zaprotegował na ucznia Yuen Kai Shanowi. Według Sum Nunga w 1948 r. od Cheung Bo uczył się krótko także Pang Nam. Zastugą Sum Nunga (który był mieszkańcem pochodzenia peruwiańsko-chińskiego) kiedy przeniósł się do Gunagzhou, było rozwinięcie szeroko tzw. kantońskiej gałęzi *Wing Chun kuen*.

Jakkolwiek Cheung Bo był bliskim przyjacielem Yuen Kai Shana, to techniki Yuena nie były takie

Fot.4. Technika tyczki z Fujian prezentowana w odbudowanym Dongchan sy

same jak Cheunga, co potwierdza, że pochodzili z różnych linii przekazu *Ving Tsun kuen*. Styl Cheung Bo tytułowany jest nadal *Ving Tsun kuen*, a nie *Weng Chun kuen*.

Chu Chong Man (Zhu Songmin; Chu Yee Sheung; Zhu Yixiang) rozpoczął naukę *kung fu* już jako 10-latek, ćwicząc *Ving Tsun kuen* u sąsiada Ngau Shu, byłego ucznia dr Leung Jana. Potem trafił do ucznia Fong Siu Chinga – Dong Jika, który zaczął przyjmować wówczas zewnętrznych uczniów do swojej szkoły *Ving Tsun kuen*. Dalej (za zgodą Dong Jika) Chu trafił do Wong Git Singa (Wong Jeet Singa) z rodu, który zgodnie z ustną tradycją, miał zachować niektóre zestawy ćwiczeń mających źródło jeszcze w spalonym Linquanyuan, a które zostały przekazane dalej najpewniej przez Hung Hegoona. Forma *Fa kuen* obecna dziś w kilku różnych liniach przekazu używającego nazwy o zachodnim zapisie *Weng Chun kuen*, pochodzi bowiem z *Hok kuen*, nawiązując jeszcze do przekazu stylu właściwego dla klasztoru Linquanyuan.

Forma, której Chu Chong Man nauczył się od Wonga, to właśnie zestaw znany jako *Fa kuen*. Występuje do dziś w szkołach *kung fu* z wyspy Penang i Kuala Lumpur w Malezji, mających swoje związki z *Hung-ka kuen*, *Choy Lee Fut* i *Ving Tsun kuen* od XIX wieku. Dla tych, którzy nie widzieli tej formy, zasad systemowych *Ving Tsun kuen* praktycznie tam nie ma. Zasady *Hok kuen*, jakkolwiek widoczne, są ruchami pozbawionymi właściwej mu energii wibrującej. To tak jakby kogoś nauczyć na pamięć formy *SLT*, a zaraz potem on daleko wyjechał i zaczął sam nauczać ... W rodzinie szkół stylu używającego nazwy *Weng Chun kuen* istnieją współcześnie już różne wersje formy *Fa kuen*.

Chu Chong Man w wywiadzie dla *New Martial Hero* nr 49/1972 r. powiedział, że jakkolwiek technika Wonga nie miała bezpośrednio nic wspólnego z (jego dotychczasowym) *Ving Tsun kuen*, to polubił tę formę i włączył do swoich doświadczeń (co nie jest do końca prawdą; to, co praktykował Hung Hegoon jak i późniejszy *Ving Tsun kuen* trup Hung Suen opierały się o formy, łączące wybrane strategie i techniki także stylów *Tai-cho kuen* i *Hok kuen*). Do chwili obecnej nie wiadomo, kiedy *Hok kuen* szerzej trafił do tych środowisk. Do stylu *Pao Fa Lien Wing Chun kuen* zapewne jeszcze pod koniec XIX wieku. Do innych szkół *Ving Tsun kuen* moim zdaniem miało to

Fot.5. Technika żurawia ze stylu Hung-ka kuen w wykonaniu mistrza Chiu Wai z Hong Kongu

miejsce dopiero w drugiej/trzeciej dekadzie XX wieku już za czasów Republiki Chin. Wtedy pojawiają się dopiero style, które zaczynają używać nazwy *Weng Chun kuen*, nawiązującej do miejsca rozwoju stylu *Hok kuen* w prow. Fujian.

Kiedy Chu Chung Man przeniósł się do Makau (i po powrocie Dong Jika w 1936 r. do Foshanu, który nauczał w tym czasie w jego szkole), zaczął rozpowszechniać swoje *kung fu*, jako nowy styl *Ving Tsun Tiet kuen* (*Yongchun Tie quan*; w *New Martial Hero* 49/1972 r. użyto nadal znaków Ving Tsun, a nie Weng Chun). Współcześnie środowisko szkoły *Weng Chun kuen* w Hong Kongu, ze

względu na to, że miał wpływ na kształt powstałego tu pod koniec XX wieku *Chi Shim Weng Chun kuen* przerobiło też pierwszy znak w nazwie jego stylu. Miał kilku studentów, z których najbardziej znanym był Way Yan (ten był najpierw uczniem Lo Siu Wana).

Budzi zastanowienie fakt, że np. forma (tyczki) *Luk Dim Boon Kwun* Chu Chung Mana jest inna, niż ta pochodząca ze szkoły Yip Kai Mana tak w wersji Foshan jak i Hong Kong. Ta druga ma dla odmiany wiele wspólnego z pierwotnym *Hung-ka kuen* (Hung Hegoona). Obie mają dla odmiany jednak trochę wspólnego ze sposobem ćwiczenia tyczką Tang Yika.

Fok Bo Chuen (Huo Baoquan; Kok Bo Chuen) *nickname* *Sheung Dao Fok* („Fok - podwójne *dao*”), według ustnej tradycji przekazywanej w Foshanie był uczniem Kama *Daifamin*. Niektóre podania upowszechniają także informację, że Fok obok Kama *Daifamin*, miał także nauczyciela w osobie Wong Wah Bo (miałby się zatem krótko uczyć u niego już po powstaniu *Taipingów* i reaktywowaniu opery kantońskiej po 1869 r.). Ostatecznie został cesarskim żandarmem w Foshanie.

Został w pewnym momencie poproszony przez klan rodu Yuen z Foshanu o nauczanie dwóch braci Yuen (Chai Wan i Kai Shan). Potem trafili oni pod opiekę Fong Siu Chinga, kiedy dla odmiany temu mistrzowi ród Yuen udostępnił swoją świątynię przodków na miejsce treningu *Ving Tsun kuen*. Rod Yuen inspirował się tu wcześniejszymi takimi samymi działaniami sąsiadów z Foshanu – rodem Yip, który tak uczynił, przyjmując za mistrza Chan Wah Shuna.

Fot.6-8. Na zdjęciach od lewej Yuen Chai Wan (wietnamskie nazwisko Nguyen Te Cong) ojciec wietnamskiego stylu Vinh Xuan quyen. Po środku jego młodszy brat Yuen Kai Shan i po prawej stronie Yip Kai Man

Chan Wah Shun to uczeń dr Leung Jana i jego ucznia – „drewnianego manekina” Lee Waha. Wcześniej praktykował inne odmiany *kung fu*. Chan terminował w szkole Leung Jana *Jan San Tong* ziołolecznictwo i *Ving Tsun kuen* u Lee Waha łącznie przez cztery lata. Po opuszczeniu szkoły przez Leung Jana, w 1888 r. Lee zmienił jej nazwę na *Hang Chai Tong*.

Wraz z szybką śmiercią Lee Waha (1888/1889 r.), Chan opuścił szkołę *Hang Chai Tong* i jakiś czas pracował w sklepie ceramicznym na ulicy Lianhua w Foshanie. Potem wynajął dużą świątynię przodków klanu Yip w wiosce Yeja, wchodzącej w skład dzielnicy Chancheng miasta Foshan, aby zacząć otwarcie uczyć *Ving Tsun kuen*, w tym domowników rodu Yip.

Główni uczniowie Chana to syn Chan Yiu Min (1884–1932; przydomki: *Chut Sang Kwun Wong*, *Kwai Sao Min*; zaczął trenować z ojcem w 1892 r.), synowa Lai Miu Hin oraz Chan Shek Hau, Ho Kin Jiu, Lai Hau Pui, Chan Hung Dai, Ng Chung So, Ho Hon Lui, Ng Siu Lo, Lui Yiu Jiai i Lai Yip Chi, Au Hong, Kwong Po, Chiu Kan Heung, Au Jaw Ting, Lee Jeet Mi. W 1902 r. jego uczniem został mały Yip Kai Man. W 1905 r. Chan doznał pierwszego udaru i nie mogąc dalej uczyć powrócił do rodzinnego domu w Shunde. Jego następcą w istniejącej jeszcze parę lat szkole walki został Ng Chung So. Chan zmarł po kolejnym wylewie w 1913 r. i został pochowany na zboczu wzniesienia w Shunde.

Z nieznanых powodów ojciec nauczył Chan Yiu Mina tylko niektórych elementów systemu. Potem ten uzupełniał wiedzę w innych szkołach walki i zaczął stosować (być może pod wpływem instruktorów wojskowych praktykujących styl *Hok kuen* z Fujian) już w czasach służby w armii Chan Kai-sheka nazwę *Siu Lam Weng Chun kuen*.

Kiedy otwierał szkołę walki, dostał od swoich braci *kung fu* ze szkoły ojca oprawione, uroczyste swoje zdjęcie z żoną, opisane na ramie na tę okazję.

Dzisiaj wiele publikacji błędnie sugeruje, że na portrecie jest nie on, tylko jego ojciec Chan Wah Shun. Na wewnętrznej stronie ramy jest napis „Gratulacje dla Si-hing Chan Yiu Mina z powodu otwarcia szkoły. Syna mistrza Chan Wah Shuna, który był głównym studentem Leung Jana i praktykiem stylu *Weng Chun kuen*” (tu jak twierdził Sifu Wong Shun Leung, kaligraf błędnie użył w zapisie znaku czytanego jako Weng, a nie Ving, właściwego dla szkoły Leung Jana i od tej pory w rodzinie Chana używa się jako nazwy stylu *Siu Lam Weng Chun kuen*). Na zewnętrznej stronie ramy

Fot.9. Grób Yuen Chai Wana w Sajgonie (Ho Chi Minh)

Fot.10. Portret Chan Yiu Mina i jego żony Lai Miu Hin, подарowany i opisany na ramie przez jego braci *kung fu* w tym Yip Kai Mana

„Z wyrazami szacunku twoi Si-dai: Lui Yiu Jiai, Chan Shek Hau, Ho Kin, Lai Hau Pui, Chan Hung Dai, Ng Chung So, Ho Hon Lui, Ng Siu Lo i Yip Kai Man”.

Lui Yiu Jiai (Lui Yiu Chai; wiet. Luong Vu Te) początkowo ćwiczył *Hung-ka kuen* (*Hung Gar*). Po przegranej walce z Chan Wah Shunem został jego trzecim uczniem. Wyemigrował w 1936 r. do Tonkinu (północnego Wietnamu) i rozwinął jedną z tamtejszych gałęzi stylu.

Lai Yip Chi po śmierci mistrza Chan Wah Shuna uczył się u jego uczniów, a potem odmiany stylu Kama *Daifamina* u jego ucznia z trzeciej generacji, także od siostrzeńca Luk (Lo) Lan Goona. Miał pięciu znanych uczniów min. Pang Nama. Zmarł w ubóstwie i samotności w ChRL.

Yuen Chai Wan w 1936 r. przeniósł *Wing Chun kuen* do portów Nanhai, Shunde i ostatecznie do Tonkinu (północnego Wietnamu), gdzie osiadł na stałe jako Nguyen Te Cong. Najpierw nauczał w Hanoi, a w 1954 r. przeniósł się do Saigony (południowy Wietnam, będący także kolonią francuską zwaną do tego czasu Kochinchina), gdzie założył drugą szkołę. Od Yiu Kai (syna Yiu Choia) pochodzi informacja o Yuen Chai Wanie, że ten przeniósł się także na jakiś czas z południowego Wietnamu na północ do Kambodży i tam w stolicy Phnom Phen otworzył swoją kolejną szkołę *kung fu* (Kambodża do 1953 r. była także kolonią francuską).

Fot.11. Centrum treningowe kung fu w Shunde min. szkoły Shaolin Weng Chun kuen Chan Yiu Mina

Yuen Kai Shan (1889–1956) praktykował połączoną wersję *Ving Tsun kuen* dwóch nauczycieli, którym ród Yuen udostępnił swoją świątynię rodową na szkołę *kung fu*: Fok Bo Chuena i Fong Siu Chinga. Znani dwaj uczniowie Yuen Kai Shana to Wong Jing i Sum Nung (ten ostatni uczył się najpierw od Cheung Bo). Przez wiele lat przyjaźnił się i ćwiczył wspólnie z sąsiadem Yip Kai Manem.

Pisze się także, że Yuen Kai Shan, Yip Kai Man, Lee Man i Yiu Choi (ojciec Yiu Kaia; wcześniej uczeń Ng Chung So i Yuen Chai Wana) byli w czasach foshajskich bliskimi przyjaciółmi.

Chu Chung (1896–1999) - to uczeń Lao Dat Sanga w Foshan. Jego uczniami i znanymi praktykami stylu *Pao Fa Lien Wing Chun kuen* byli synowie Chu Wing Jee, Chu Ping i już w Hong Kongu Mok Poi On (Mok zmarł na nowotwór w ChRL w 1993 r.).

